

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет (інститут) географічний

Кафедра економічної та соціальної географії

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ

«ПІЗНАЄМО ПРИРОДУ»

Підготовки _____ бакалавра _____

спеціальності _____ 014 Середня освіта (Географія) _____

освітньо-професійної програми Середня освіта. Географія. Економіка

Луцьк – 2023

Силабус вибіркового освітнього компонента МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «ПІЗНАЄМО ПРИРОДУ» підготовки бакалавра, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта (Географія), за освітньо-професійною програмою Середня освіта. Географія. Економіка.

Розробник: Ткачук Н. М., доцент кафедри економічної та соціальної географії, кандидат педагогічних наук

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

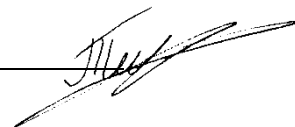

Ткачук Н. М.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної географії

протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри: _____

Погребський Т. Г.

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, Освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна (очна) форма навчання	Галузь знань <u>01 Освіта / Педагогіка</u> Спеціальність <u>014.07 Середня</u> <u>освіта (Географія)</u> Освітньо- професійна програма <u>Середня освіта.</u> <u>Географія.</u> <u>Економіка</u> Освітній ступінь: <u>бакалавр</u>	Вибірковий
Кількість годин/кредитів 150 год/ 5 кредів		Рік навчання – 3
		Семестр – 6-й
ІНДЗ немає		Лекції – 10 год.
		Практичні (семінарські) – 20 год
		Лабораторні – 0 год
		Індивідуальні – 0 год
Мова навчання		Українська
		Самостійна робота – 110 год
		Консультації 10 год
		Форма контролю: залік (6-ий семестр)

II. Інформація про викладача

ППП Ткачук Надія Михайлівна

Науковий ступінь кандидат педагогічних наук

Вчене звання доцент

Посада доцент кафедри економічної та соціальної географії

Контактна інформація

Телефон 0974852583

Електронна пошта: Tkachuk.Nadiia@vnu.edu.ua

Адреса викладання курсу: вул. Банкова, 9, корпус ВНУ імені Лесі Українки

Дні занять (<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>)

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу. Вибірковий освітній компонент «Методика навчання інтегрованого курсу «Пізнаємо природу» спрямований на формування готовності майбутніх вчителів географії, економіки до викладання інтегрованого курсу «Пізнаємо природу» у 5-6 класах за новим Державним стандартом базової середньої освіти (2020). Цей компонент сконцентрований на набуті знань щодо сутності інтегрованого навчання в НУШ, зокрема в природничій освітній галузі; формування у здобувачів розуміння особливостей освітньої діяльності за модельними програмами інтегрованого курсу «Пізнаємо природу». У процесі вивчення курсу здобувачі зрозуміють особливості методики навчання учнів на адаптаційному циклі пропедевтичного інтегрованого курсу, у них сформується цілісне сприйняття шкільної природничої освіти та місця географічних знань у формування природничої компетентності учнів.

2. Пререквізити

Освітні компоненти навчального плану першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Географія), а саме: освітні компоненти циклу загальної підготовки та циклу професійної підготовки

освітньо-професійної програми, які формують базові знання з педагогіки, психології, методики навчання географії, фізичної географії, суспільної географії, економічної і соціальної географії України та світу, цифрових освітніх ресурсів, базових знань з шкільних предметів природничої освітньої галузі.

Постреквізити

Опанування вибіркового освітнього компонента забезпечить наступність вивчення освітніх компонентів за навчальним планом, зокрема педагогічної складової: «Методика навчання економіки підприємництва та фінансової грамотності», «Педагогічна практика», а в подальшому – у професійній діяльності.

3. Мета і завдання освітньої компоненти

Мета освітнього компонента спрямована на формування готовності майбутніх учителів географії, економіки до викладання інтегрованого курсу природничої освітньої галузі «Пізнаємо природу» за різними модельними програмами (знання змісту, цілей, методик, технологій).

Завдання:

- 1) сформувати у студентів знання про теоретичні основи інтегрованого навчання в шкільній природничій освіті;
- 2) навчити проектувати освітній процес за модельними програмами інтегрованого курсу «Пізнаємо природу»;
- 3) формувати вміння здійснювати оцінювання навчальних досягнень учнів на адаптаційному циклі базової школи за програмою курсу;
- 4) сформувати здатність аналізувати та застосовувати інформаційно-методичне забезпечення курсу;
- 5) сприяти оволодінню навичками самопрезентації, самоаналізу та рефлексії.

4. Результати навчання (Компетентності)

Компетентності, формування котрих забезпечує вибіркового освітній компонент:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі середньої освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.

Загальні:

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях(ЗК 1).

Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності (ЗК 2).

Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, до комунікації іноземною мовою за предметною спеціальністю (ЗК 3).

Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі (ЗК 4).

Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді у сфері професійної діяльності, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня(ЗК 6).

Фахові:

Здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету (ФК 1).

Здатність забезпечувати навчання учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області предметної спеціальності (ФК 2).

Здатність здійснювати цілепокладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, освітніх потреб і можливостей; добирати та застосовувати ефективні методики й технології навчання, виховання і розвитку учнів (ФК 3).

Здатність формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами навчального предмету та інтегрованого навчання; формувати в них ціннісне ставлення, розвивати критичне мислення (ФК 4).

Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів на засадах компетентнісного підходу, аналізувати результати їхнього навчання (ФК 5).

Здатність до формування колективу учнів; знаходження ефективних шляхів мотивації їх до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання); спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них (ФК6)

Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно-зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі, залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства (ФК 8).

Предметні:

Здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем і людиною, розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства (ПК1).

Здатність розуміти та пояснювати особливості природних компонентів і об'єктів у сферах географічної оболонки, взаємозв'язки в ландшафтах (ПК4)

Здатність пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, просторових процесів і форм організації життя людей (ПК5)

Здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних та економічних чинників її розвитку, аналізувати й пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України та регіону (ПК6)

Здатність чітко й логічно відтворювати основні теорії та закони, оцінювати нові відомості й інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної природничо-наукової картини світу відповідно до вимог Державних стандартів загальної середньої освіти з освітньої галузі «Природознавство» в школі (ПК 7).

Програмні результати навчання

Результатом вивчення освітньої компоненти «Методика навчання інтегрованого курсу «Пізнаємо природу» є наступне:

- *відтворює* основні концепції та принципи педагогіки і психології; *враховує* в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та інші індивідуальні особливості учнів **(РН1)**;

- *демонструє* вміння навчати учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички засобами навчального предмету та інтегрованого навчання **(РН2)**;

- *називає і аналізує* методи цілепокладання, планування та проєктування процесів навчання і виховання учнів на основі компетентнісного підходу з урахуванням їх освітніх потреб; *класифікує* форми, методи і засоби навчання предмету в закладах загальної середньої освіти **(РН3)**;

- *здійснює* добір і *застосовує* сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів; критично *оцінює* результати їх навчання та ефективність уроку **(РН4)**.

- *вибирає* відповідні форми та методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі; *аналізує* динаміку особистісного розвитку учнів, *визначає* ефективні шляхи їх мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них **(РН5)**;

- *демонструє* знання основ фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності), *оперує* базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності **(РН 7)**;

- *генерує* обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами **(РН8)**;

- *демонструє* володіння сучасними технологіями пошуку наукової інформації для самоосвіти та застосування її у професійній діяльності **(РН10)**;

- *виявляє* навички роботи в команді, адаптації та дії у новій ситуації, *пояснює* необхідність забезпечення рівних можливостей і дотримання гендерного паритету у професійній діяльності **(РН11)**;

- *аналізує* власну педагогічну діяльність та її результати, *здійснює* об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей **(РН12)**;

- *формує* в учнів уміння користуватися географічною та картографічною мовою в навчальному процесі, застосовувати алгоритми користування друкованою і цифровою картографічною продукцією при характеристиці окремих географічних об'єктів і територій **(ПРН 5)**;

- *знає, розуміє і демонструє здатність реалізовувати* теоретичні й методичні засади навчання географії, економіки, підприємництва та фінансової грамотності для виконання освітньої програми закладів загальної середньої освіти **(ПРН 10)**;

- *добирає* міжпредметні зв'язки шкільних курсів географії з метою формування в учнів природничо-наукової компетентності відповідно до вимог Державних стандартів загальної середньої освіти з освітньої галузі «Природознавство»; *володіє* методикою навчання пропедевтичного інтегрованого курсу «Пізнаємо природу»; курсів з економіки, «Підприємництва

та фінансової грамотності» на рівні базової середньої освіти (ПРН 11).

5. Структура освітнього компонента.

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Практичні роботи	Самостійна робота	Консультації	*Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Концептуальні основи методики інтегрованого курсу «Пізнаємо природу»						
Тема 1. Головні завдання НУШ. Особливості інтегрованого навчання	15	2	2	10	1	ДС/2 РМГ/4
Тема 2. Ключові ідеї курсу «Пізнаю природу»	14	1	2	10	1	ДС/2 РМГ/4
Тема 3. Технології та методи організації процесу навчання	14	1	2	10	1	ДС/2 РМГ/4
Тема 4. Навчально-методичне забезпечення курсу	14	1	2	10	1	ДС/2 РМГ/4
Тема 5. Оцінювання процесу і результатів навчання	19	1	2	15	1	ДС/2 РМГ/4
Разом за модулем 1	76	6	10	55	5	30
Змістовий модуль 2. Методика викладання курсу за модельними програмами						
Тема 6. Організація освітнього процесу за модельною програмою (авт. Біда Д.Д. та ін)	14	1	2	10	1	ДС/2 РМГ/4
Тема 7. Організація освітнього процесу за модельною програмою (авт. Коршевнік Т. В.).	14	1	2	10	1	ДС/2 РМГ/4
Тема 8. Організація освітнього процесу за модельною програмою (авт. Шаламов Р.В. та ін)	14	1	2	10	1	ДС/2 РМГ/4
Тема 9. Організація освітнього процесу за модельною програмою (авт. Бобкова О.С.)	14	1	2	10	1	ДС/2 РМГ/4
Тема 10. Самоосвіта та платформи професійного саморозвитку учителя НУШ	18	-	2	15	1	ДС/2 РМГ/4
Разом за модулем 2	74	4	10	55	5	30
Види підсумкових робіт						Бал
Контрольна робота (ЗМ 1)						20
РС (ЗМ 2)						20
Всього годин / Балів	150	10	20	110	10	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Тема змістового модуля	Тема самостійної роботи	Види самостійної роботи
Тема 1, 2	Підготуйте повідомлення на тему: «Інтегроване навчання: тематичний та діяльнісний підхід». Запропонуйте авторський висновок щодо актуальності введення інтегрованих курсів в базовій школі на адаптаційному циклі навчання.	Повідомлення Презентація
Тема 3	Ознайомтесь із модельними програмами курсу. Укладіть схему/таблицю методів, які пропонують автори (за однією програмою). Підготуйте методичні рекомендації до однієї із технік на прикладі теми географічного змісту.	Повідомлення Презентація
Тема 4	Підготуйте повідомлення про ресурсно-методичне забезпечення курсу із актуальними лінками.	Повідомлення Презентація
Тема 5	Підготуйте повідомлення про формувальне, поточне та підсумкове оцінювання в НУШ. Запропонуйте технологічні вправи для проведення формувального оцінювання.	Повідомлення. Презентація
Тема 6,7, 8,9	Підготуйте перелік тем географічного змісту за кожною програмою. Укладіть конспект уроку за однією з них.	Повідомлення Презентація
Тема 10	Підготуйте повідомлення з короткими анонсами освітніх платформ, якими може скористатись вчитель при підготовці до уроків з курсу «Пізнаємо природу» та для професійного саморозвитку.	Презентація

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти. Відвідування занять є обов'язковим. Здобувачі першого рівня вищої освіти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати під час консультацій. Здобувач повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь у навчальному процесі.

Політика щодо академічної доброчесності. Політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності регламентовані наступними документами: Кодекс академічної доброчесності ВНУ ім. Лесі Українки, Положення про комітет з етики наукових досліджень ВНУ ім. Лесі Українки, Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних

працівників ВНУ імені Лесі Українки (https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/normatyvno-pravova-baza/)

Вивчаючи даний освітній компонент, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- виконувати всі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- списування під час контрольних заходів (в т. ч. із використанням мобільних пристроїв) заборонено;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших здобувачів освіти;
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань здобувачів освіти.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. У разі відсутності студента на семінарських заняттях з об'єктивних причин, він має право виконати завдання, передбачені планом семінарських занять, і одержати відповідні оцінки. Відпрацювання пропущених занять має відбутися до останнього семінарського (практичного) заняття під час індивідуально-консультативної роботи викладача. Якщо здобувач освіти отримав бал за темою освітнього компонента менший за максимальний, він має право лише один раз повторно скласти поточний контроль за темою (усна відповідь та виконання завдань для самостійної роботи). Зараховується найвищий результат. Скласти поточний контроль за темою можна на консультації у вільний від аудиторних занять час.

Відпрацювання практичних робіт, які передбачали оцінювання участі в дискусії, тренінгу, роботу в групах здійснюється через виконання завдань самостійної роботи до теми.

Неформальна освіта при викладанні дисципліни

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здійснюється відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» (https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022_Viznannya_rezultativ_VNU_im_L.U._red.pdf).

Сертифікати участі у майстер-класах (семінарах, курсах тощо) на тематику, яка відповідає темам курсу, є достатньою підставою для зарахування відповідних тем.

V. Підсумковий контроль

Рейтинг здобувача освіти з навчальної роботи визначається відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки».

Поточне оцінювання здійснюється за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом освітнього компонента (під час аудиторного заняття та на платформі електронного курсу Moodle).

Рейтингову кількість балів здобувача освіти формують бали, отримані за:

виконання завдань практичних робіт тем змістових модулів (максимум – 60 балів);

контрольні заходи змістових модулів, які проводяться у формі контрольної роботи у 1 змістовому модулі (максимум – 20 балів);

індивідуальну роботу у 2 змістовому модулі (20 балів).

До контрольного заходу у вигляді тестування допускаються здобувачі освіти, які опрацювали весь обсяг теоретичного матеріалу, в тому числі і матеріал самостійно, та частково виконали роботи із даного змістового модуля. Завдання опитування обов'язково включають матеріал, який передбачено до самостійного опрацювання. Тестове завдання кожного контрольного заходу складається з 20 питань. За кожну правильну відповідь здобувач освіти отримує 1 бал. Індивідуальна робота передбачає розробку та конспекту уроку географічної тематики за модельною програмою курсу «Пізнаємо природу» за вибором (20 балів).

Семестровий залік – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу з певного компонента освіти на підставі результатів виконання всіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру: аудиторної роботи під час лекційних, практичних (семінарських, індивідуальних), самостійної роботи, виконання ІРС, контрольних робіт тощо.

Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силабусом ОК. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів). У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються.

Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості, як правило, 100 балів. На залік виносяться типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

Питання і завдання до заліка

1. Суть інтегрованого навчання в НУШ в розрізі природничої освітньої галузі.

2. Ключові ідеї і зміст курсу «Пізнаємо природу». Принципи відбору і структурування навчального матеріалу з курсу «Пізнаємо природу» відповідно нового Державного стандарту базової середньої освіти.

3. Модельні програми, підручники, календарно-тематичне і поурочне планування.

4. Ресурсне забезпечення курсу.
5. Практичні методи навчання. Спостереження та його види. Дослід, структура, методика використання дослідів.
6. Ефективність інтерактивного навчання. Найпоширеніші інтерактивні методи в курсі «Пізнаємо природу».
7. Особливості використання дидактичних ігор на різних етапах уроку «Пізнаємо природу». Функції ігрової діяльності на уроках
8. Форми організації процесу навчання освітньої природничої галузі.
9. Значення і місце методів самостійної роботи учнів на уроках «Я досліджую світ».
10. Урок – основна форма організації занять у базовій школі. Типологія уроків.
11. Методика етапу постановки цілей і завдань уроку. Методика етапу засвоєння нових знань, умінь і навичок. Осмислення у процесі засвоєння.
12. Домашні заняття учнів і їх організація. Позакласна робота. Види позакласної роботи (масові й індивідуальні). Значення позакласної роботи і її місце в навчально-виховному процесі
13. Оцінювання рівня і прогресу навчальних досягнень учнів
14. Базові принципи оцінювання
15. Особливості побудови освітнього процесу за модельною програмою авторського колективу під керівництвом Д. Біди.
16. Особливості побудови освітнього процесу за модельною програмою, автор Т. Коршевнік.
17. Особливості побудови освітнього процесу за модельною програмою авторського колективу під керівництвом Р. Шаламова
18. Особливості побудови освітнього процесу за модельною програмою, автор О. Бобкова.
19. Компетентнісно орієнтовані завдання географічного змісту в навчанні інтегрованого курсу «Пізнаємо природу»
20. Вимоги до вчителя НУШ. Позиція педагога-фасилітатора.
21. Технологія взаємодії вчителя і учнів під час співробітництва на різних етапах уроку. Особливості інтегрованого курсу . та взаємозв'язок з іншими освітніми галузями

VI. Шкала оцінювання

Освітній компонент оцінюється за 100 бальною шкалою.

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Вішнікіна Л. П. Компетентнісне навчання географії в основній школі : монографія. Полтава : ТОВ «АСМІ», 2017. 407 с.
2. Державний стандарт базової середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. №898). URL: <https://cutt.ly/WHyJPDi> ;
3. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2019. 208 с.
4. Модельні навчальні програми природничої освітньої галузі: <https://mon.gov.ua>
5. Методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 01.04.2022 №289). URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86195/
5. Пометун О. І. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі : навч.-метод посіб. К., 2020. 104 с.

Допоміжна

1. Бугрій О. В. Проектна діяльність на уроках географії. URL: <https://journal.kdpu.edu.ua/ped/article/download/6622/6084/10331>
2. Довгань Г. Д. Учнівські географічні проекти. З історії розвитку проектної діяльності. *Географія*. 2017. № 5–6 (321–322). С. 75–79.
3. Тимофєєва І.Б. Методика викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (природнича освітня галузь). Навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «Бакалавр» спеціальності 013 Початкова освіта. Маріуполь: МДУ, 2022. 124 с.
5. Скорик О. П. Практичні поради викладачу щодо реалізації проблемного навчання. *Географія*. 2016. № 21–22 (313–314). С. 6–10.
6. Ткачук Н.М. Педагогічні технології навчання в старшій профільній школі : навчально-методичний посібник. Луцьк : Вежа-Друк, 2016. 184 с.

Інтернет-ресурси

- 1 Навчально-методична скарбниця НУШ 5-6 класи» (<https://imzo.gov.ua>)
2. «Нова українська школа: путівник для вчителя 5-6 класів» <https://imzo.gov.ua/osvita/nush/navchal-no-metodychne-zabezpechennia-5-9-kl-nush/>
3. Навчально-методичний путівник НУШ 5 клас https://docs.google.com/document/d/1752o_ItOEWcbYK5y7b7B3-Uah9XIYKQ/edit
4. Вправи НУШ за предметами (<https://www.schools-fordemocracy.org/onlain-resursy/toolbox>);
5. Презентації модельних навчальних програм для 5-6 класів закладів загальної середньої освіти (<https://imzo.gov.ua/prezentatsiimodel-nykh-navchal-nykh-prohram-dlia-5-6-klasiv-zakladiv-zahal-noiseredn-oi-osvity/>).